

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudce zpravodaje Josefa Baxy a soudce Josefa Fialy o ústavní stížnosti stěžovatele **M. Ď.**, zastoupeného Mgr. Magdalenou Dvořákovou Cilínkovou, advokátkou, sídlem Bolzanova 1615/1, Praha 1 – Nové Město, proti výroku II. až V. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. března 2023 č. j. 36 Co 6/2023-270 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 19. října 2022 č. j. 5 C 322/2019-244, za účasti **Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 10**, jako účastníků řízení, a **J. M.**, zastoupené Mgr. et Mgr. Václavem Klepšem, advokátem, sídlem nám. Svobody 50, Sušice, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

I. Výroky II. až V. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. března 2023 č. j. 36 Co 6/2023-270 a rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 19. října 2022 č. j. 5 C 322/2019-244 bylo porušeno stěžovatelovo základní právo zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Výroky II. až V. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. března 2023 č. j. 36 Co 6/2023-270 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 19. října 2022 č. j. 5 C 322/2019-244 se ruší.

III. Vedlejší účastníci se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena jeho základní práva zaručená čl. 31 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti, jejích příloh a soudního spisu se podává, že se stěžovatel po vedlejší účastníci domáhal náhrady škody, resp. újmy na zdraví, která mu vznikla v důsledku dopravní nehody, kterou způsobila vedlejší účastnice. Stěžovatel požadoval (po změně žalobního návrhu) zaplacení částky 12 843 Kč jako bolestného a 23 169 Kč jako výdaje na léčbu.

3. Obvodní soud pro Prahu 10 (dále jen „obvodní soud“) napadeným rozsudkem žalobu zamítl. Ačkoli bylo prokázáno, že vedlejší účastnice dopravní nehodu způsobila, žalobce neprokázal ani to, že v jejím důsledku utrpěl újmu na zdraví. Znaleckým zkoumáním ani jinými vyšetřeními nebyly zjištěny objektivní důvody subjektivních potíží stěžovatele. Z některých znaleckých posudků sice vyplynulo, že stěžovatel prodělal podvrtnutí krční páteře (tzv. *whiplash syndrom* nebo *whiplash injury*), ale „s ohledem pouze na subjektivní potíže a stesky žalobce, které nebyly objektivně prokázány žádným vyšetřením, nelze dovodit, že by k poškození zdraví (...) došlo.“ Stěžovatel nadto zatajil své dřívější obtíže neurologické povahy, které mohly mít na posouzení jeho zdravotního stavu po dopravní nehodě vliv.

4. Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) napadeným rozsudkem rozhodnutí obvodního soudu potvrdil a změnil pouze výši náhrady nákladů řízení. Podle něj stěžovatel neprokázal příčinnou souvislost mezi jeho zdravotními problémy a dopravní nehodou. Lékařské zprávy ani jiné důkazy nezachycují objektivní zjištění. Závěry znalců o vzniku tzv. *whiplash syndromu (injury)* jsou založeny pouze na subjektivních informacích poskytnutých stěžovatelem. Jeden ze znalců dospěl k závěru, že zdravotní stav stěžovatele může být důsledkem dopravní nehody, ale mohl být ovlivněn i předchozími neurologickými obtížemi. Podle městského soudu nebylo možné dovodit, že dopravní nehoda „byla jedinou a zásadní příčinou, tedy příčinou důležitou, podstatnou a značnou, bez níž by ke vzniku škody v podobě tvrzených potíží žalobce nedošlo.“

II.

Argumentace stěžovatele

5. Stěžovatel spatřuje porušení svých práv zejména v tom, že každý ze soudů dospěl k odlišným závěrům. Zatímco obvodní soud shledal, že nebylo prokázáno, že k poškození zdraví stěžovatele vůbec došlo, městský soud dovodil, že nebyla prokázána příčinná souvislost mezi dopravní nehodou a újmou na zdraví. Posouzení věci spočívalo na odborné otázce. Za účelem jejího objasnění byly vypracovány a předloženy celkem čtyři znalecké posudky. Podle znalce MUDr. Havelky utrpěl stěžovatel podvrtnutí a natažení krční páteře, což odpovídá průběhu dopravní nehody, podle znalce

MUDr. Efflera došlo u stěžovatele v důsledku nehody k podvrtnutí krční páteře a zhmoždění oblasti beder. I znalec MUDr. Dohnal potvrdil vznik poranění krční páteře, vyjádřil se k délce i průběhu léčby, nebyl však schopen učinit jednoznačný závěr o tom, zda byl úraz jedinou příčinou zdravotních potíží stěžovatele. Všemi znaleckými posudky tedy bylo prokázáno, že stěžovatel utrpěl tzv. *whiplash syndrom (injury)* s poškozením krční páteře a beder, a to v souvislosti s dopravní nehodou.

6. Závěr obvodního soudu o tom, že stěžovateli žádná újma nevznikla, je tudíž v zásadním rozporu s provedeným dokazováním. S ohledem na uplatnění nároku bolestného stěžovatel upozorňuje, že jde pouze o to, zda došlo k poškození jeho zdraví, nikoli to, zda a jak toto poškození ovlivnilo jeho následující život. Jde-li o náhradu nákladů léčby, ačkoli znalecké posudky neobsahovaly dostatečnou odpověď na otázku, zda na zdravotní obtíže mohl mít vliv i zdravotní stav stěžovatele před dopravní nehodou, obvodní soud tuto odbornou otázku dostatečně neobjasnil. Ani městský soud tento nedostatek neodstranil, neboť pouze konstatoval, že nelze dovodit, že dopravní nehoda byla jedinou a zásadní příčinou vzniku újmy na zdraví. Soudy přitom neprovedly další stěžovatelem navrhané důkazy.

7. Soudy jsou povinny hodnotit důkazy na základě vlastního uvážení, což platí i pro znalecké posudky. Odborné závěry znalců podle stěžovatele soudy hodnotit nemohou, mohou ale zkoumat, zda jsou náležitě odůvodněny, zda vychází z dostatku podkladů nebo zda nejsou v rozporu s jinými důkazy. Hodnocení důkazů nesmí být založeno na libovůli soudů.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

8. Ústavní soud posoudil procesní předpoklady řízení a shledal, že ústavní stížnost splňuje náležitosti stanovené zákonem o Ústavním soudu a byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí. Stěžovatel je v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu zastoupen advokátkou. Ústavní stížnost je přípustná, neboť před jejím podáním stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Ústavní soud je k projednání ústavní stížnosti příslušný.

9. Ačkoli stěžovatel formálně napadl rozsudek obvodního soudu jako celek, z obsahu ústavní stížnosti je jednoznačné, že nenapadá výrok I., kterým bylo rozhodnuto o částečném zpětvzetí jeho žaloby. Ústavní soud proto napadený rozsudek obvodního soudu přezkoumal v rozsahu výroků II. až V.

IV.

Vyjádření k ústavní stížnosti a replika stěžovatele

10. Ústavní soud si vyžádal vyjádření obvodního soudu, městského soudu a vedlejší účastnice. Jejich vyjádření následně zaslal stěžovateli na vědomí a poskytl mu příležitost k případné replice.

11. Obvodní soud i městský soud pouze odkázaly na odůvodnění napadených rozsudků.

12. Vedlejší účastnice považuje vedení soudního řízení i podání ústavní stížnosti ze strany stěžovatele za nesolidní. Podle ní zamlčoval zásadní skutečnosti a podklady pro vypracování znaleckých posudků. Veškeré stěžovatelem tvrzené obtíže jsou pouze subjektivní. Rozpor v napadených rozhodnutích nespaturuje. Znalec MUDr. Dohnal se vyjadřoval i k příčinné souvislosti, tato odborná otázka tedy nezůstala nezodpovězena, její limity byly dány tím, že stěžovatel nepředložil kompletní zdravotní dokumentaci. Podle vedlejší účastnice je ústavní stížnost nedůvodná. Navrhla, aby byla stěžovateli uložena povinnost nahradit jí náklady řízení před Ústavním soudem podle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu.

13. Stěžovatel ve své replice setrval na svých námitkách. Nárok bolestného se odvíjí od podvrtnutí a natažení krční páteře a poranění bederní oblasti, jejichž návaznost na dopravní nehodu potvrdily i znalecké posudky. Odmítl, že by zamlčoval zásadní skutečnosti a neposkytl potřebné podklady. Předložil vše, co měl k dispozici, a udělal souhlas k tomu, aby si znalec zdravotnickou dokumentaci vyžádal od ošetřujících lékařů, přičemž sdělil seznam všech těchto lékařů.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Podstatou věci je otázka, zda obvodní soud a městský soud postupovaly při posuzování nároků stěžovatele na bolestné a náklady na léčbu ústavně konformně, a to zejména z hlediska dokazování, zjištění skutkového stavu a odůvodnění napadených rozhodnutí. V této souvislosti Ústavní soud nejprve vyložil obecná východiska (V. 1.), která následně uplatnil na nyní posuzovanou věc (V. 2.).

1. Obecná východiska

15. Ústavní soud ustáleně judikuje, že zásadně není oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť není součástí jejich soustavy, a proto jim není instančně nadřízen (čl. 83 a čl. 91 odst. 1 Ústavy). Úkolem Ústavního soudu tedy není přezkoumávat běžnou zákonnost a správnost napadených soudních rozhodnutí, ale posuzovat výhradně to, zda došlo k porušení základních práv a svobod stěžovatelů zaručených jim ústavním pořádkem [srov. např. nález ze dne 25. 1. 1995 sp. zn. II. ÚS 45/94 (N 5/3 SbNU 17)]. O zásahu Ústavního soudu do rozhodovací činnosti soudů lze uvažovat pouze za situace, že je dané rozhodování stíženo vadou mající za následek porušení ústavnosti [srov. např. nález ze dne 24. 11. 2020 sp. zn. III. ÚS 2842/20 (N 218/103 SbNU 239), bod 17].

16. Přezkumná činnost Ústavního soudu je v takových případech omezena na zjištění, zda v řízení, které předcházelo napadenému rozhodnutí, obecné soudy nevybočily z ústavních mezí jejich činnosti, např. v důsledku ústavně nepřijatelné svévole či libovůle, anebo zda není napadené soudní rozhodnutí nepřezkoumatelné, resp. nepostrádá řádné, srozumitelné a logické odůvodnění [viz např. nález ze dne 27. 11. 2018 sp. zn. IV. ÚS 3616/17 (N 191/91 SbNU 379), bod 22]. Řádné odůvodnění soudních rozhodnutí je nedílnou součástí ústavních záruk vyplývajících zejména z čl. 36 odst. 1 Listiny. Smyslem odůvodnění je především seznámit účastníky řízení s tím, z jakých skutkových

zjištění soud vycházel a na základě jakých úvah dospěl ke svým závěrům (viz např. náleze ze dne 9. 9. 2024 sp. zn. III. ÚS 2615/23, bod 53).

17. Uvedené předpokládá, že soudy budou vycházet z dostatečných a úplných skutkových zjištění [např. náleze ze dne 1. 8. 2016 sp. zn. II. ÚS 46/16 (N 141/82 SbNU 257), bod 15]. Ústavní soud obvykle nezasahuje mj. do procesu dokazování a zejména do hodnocení důkazů, pokud obecné soudy v tomto procesu postupují v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů, která je obsažena v § 132 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“). Účastníci řízení mají základní právo na spravedlivý proces, mají právo na transparentní, důkazně kompletní a přesvědčivý průběh řízení, a tedy i na to, že vyplynou-li z dokazování podstatné skutečnosti, soud se s nimi náležitě vypořádá [viz např. náleze ze dne 26. 8. 2015 sp. zn. I. ÚS 3253/13 (N 157/78 SbNU 359), bod 57].

18. Přijaté skutkové závěry proto musí být spolehlivě a nepochybně opřeny o provedené důkazy. Pokud ovšem obecné soudy některé důkazy náležitě nezhodnotí, jimi zjištěný skutkový stav z provedených důkazů nevyplývá, nebo jsou jejich právní závěry v extrémním nesouladu se skutkovými zjištěními, Ústavní soud shledá porušení práva na spravedlivý proces a napadená rozhodnutí zruší [srov. např. nálezy ze dne 28. 8. 2018 sp. zn. I. ÚS 2283/17 (N 142/90 SbNU 307), body 23-25, ze dne 8. 8. 2017 sp. zn. III. ÚS 3432/15 (N 140/86 SbNU 399), bod 18, ze dne 29. 11. 2022 sp. zn. I. ÚS 550/22, body 23-24, nebo ze dne 20. 6. 2023 sp. zn. III. ÚS 446/22, bod 28].

19. Jinými slovy, výsledek dokazování musí být věcně udržitelný a v konečném důsledku i spravedlivý (srov. náleze ze dne 18. 1. 2022 sp. zn. III. ÚS 2049/21, bod 27). Přitom je třeba mít na paměti, že skutkový stav lze zjistit vždy pouze v určité míře pravděpodobnosti, absolutní jistota jako standard důkazního břemene je v soudním řízení nedosažitelná (srov. zmíněný náleze sp. zn. I. ÚS 2283/17, bod 28).

20. Ústavní soud rovněž připomíná, že dojde-li k zásahu do zdraví člověka, a tedy do jeho tělesné a duševní integrity, původce újmy obvykle není schopen zajistit nápravu újmy uvedením do původního stavu. Kromě toho, že taková náprava nemusí být s ohledem na tělesné a duševní dispozice lidí obecně možná, jsou zásahy do zdraví člověka typicky spojeny s bolestí či jiným duševním strádáním, u nichž není uvedení do původního stavu ani teoreticky představitelné. Aby byla ochrana, kterou soudní moc poskytuje právu na tělesnou a duševní integritu podle čl. 7 odst. 1 Listiny, skutečná a účinná, je třeba vycházet z toho, že původce újmy je povinen tuto újmu plně nahradit. Z práva na ochranu tělesné a duševní integrity podle čl. 7 odst. 1 Listiny tedy plyne princip úplné náhrady újmy, majetkové i nemajetkové, tomu, kdo utrpěl újmu na zdraví [srov. náleze ze dne 12. 4. 2016 sp. zn. I. ÚS 2315/15 (N 64/81 SbNU 99), bod 65, a náleze ze dne 14. 5. 2020 sp. zn. II. ÚS 4100/19 (N 99/100 SbNU 149), bod 21].

2. Uplatnění obecných východisek na nyní posuzovanou věc

21. V nyní posuzované věci rozhodovaly soudy zejména o nároku stěžovatele na náhradu nemajetkové újmy ve smyslu § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, konkrétně bolestného jako jedné ze složek tohoto nároku. Podle tohoto zákonného ustanovení při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, která má mj. plně vyvážit vytrpěné bolesti. Bolestné má náležet za veškerá tělesná i duševní strádání a související běžné obtíže spojené s léčením této újmy [náleze ze dne 9. 2. 2021

sp. zn. II. ÚS 1564/20 (N 26/104 SbNU 319)]. Bolest musí být pro účely stanovení výše odškodnění objektivizovatelná např. lékařským posudkem [přiměřeně viz např. náleze ze dne 9. 2. 2021 sp. zn. I. ÚS 1564/20 (N 26/104 SbNU 319), bod 32]. Při výpočtu soudy vychází z objektivních a předvídatelných kritérií v souladu s principem plné náhrady újmy a zásadou slušnosti [blíže viz např. náleze ze dne 13. 3. 2024 sp. zn. Pl. ÚS 27/23 (101/2024 Sb.), bod 38 a násl.]. Jedním z předpokladů přiznání náhrady nemajetkové újmy je kromě existence újmy též příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním škůdce a samotným vznikem újmy.

22. Aby bylo možné důsledně posoudit, zda soudy, zejména pak obvodní soud, dostály ústavněprávním požadavkům na provedení dokazování a hodnocení důkazů, považuje Ústavní soud za nezbytné porovnat jednotlivá skutková zjištění a na ně navazující právní závěry s obsahem důkazů založených v soudním spisu. Na tomto místě je vhodné poznamenat, že obvodní soud v napadeném rozsudku podstatný obsah důkazů neshrnul a rovnou konstatoval (podle něj) prokázaný skutkový stav o (ne)existenci, resp. příčinách vzniku tzv. opěrkového syndromu (*whiplash syndrom*), aniž by bylo jasné, jak postupoval při jejich hodnocení. To se projevilo mj. tak, že odůvodnění napadeného rozsudku je částečně vnitřně rozporné. Obvodní soud totiž např. v bodě 9 uvedl, že posudkem MUDr. Dohnala „*bylo prokázáno, že žalobce prodělal dne 16. 10. 2015 poranění krční páteře typu whiplash z důvodu trhnutí hlavy dozadu při nárazu do auta zezadu, v důsledku prudkého ohybu krční páteře došlo k poruše vnímání rovnováhy*“, následně však v bodě 15 dospívá k závěru, že „*žalobce dostatečně neprokázal, že došlo k újmě na zdraví*“. Z dalších pasáží je pak patrné, že posuzoval i příčinnou souvislost mezi újmou na zdraví stěžovatele a dopravní nehodou, což by postrádalo smysl, pokud by obvodní soud měl za to, že ke zranění vůbec nedošlo.

23. Protiprávním jednáním vedlejší účastnice se Ústavní soud blíže nezabýval, neboť ani ona sama již nezpochybnuje, že porušením své právní povinnosti dopravní nehodu způsobila. Proto se zaměřil pouze na to, jak obvodní soud, potažmo následně městský soud, posoudil existenci újmy na zdraví stěžovatele a její příčinnou souvislost s dopravní nehodou.

24. Hlavními důkazy, z nichž obvodní soud vycházel, jsou tři, resp. čtyři znalecké posudky, a to:

- Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, vypracovaný MUDr. Leo Havelkou ke dni 19. 4. 2016 (zadáno Policií ČR pro účely šetření dopravní nehody, dále jen „posudek MUDr. Havelky“);
- Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví neurologie, vypracovaný MUDr. Josefem Efflerem ke dni 11. 3. 2017 (zadáno Policií ČR pro účely šetření dopravní nehody, dále jen „posudek MUDr. Efflera“);
- Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, vypracovaný MUDr. Miroslavem Kubiskou ke dni 24. 9. 2019 (zadáno stěžovatelem pro účely stanovení výše bolestného, dále jen „posudek MUDr. Kubisky“);
- Znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví neurologie a spánkové medicíny, vypracovaný MUDr. Pavlem Dohnalem ke dni 28. 1. 2022, včetně dodatku č. 1 ze dne 16. 5. 2022 a dodatku č. 2 ze dne 9. 8. 2022 (zadáno obvodním

soudem v řízení o žalobě stěžovatele, dále jen „posudek MUDr. Dohnala“, případně „dodatek č. 1“ a „dodatek č. 2“).

25. Závěr, že stěžovatel neprokázal, že došlo k újmě na jeho zdraví, založil obvodní soud zejména na některých (místy doslovně převzatých) částech posudků MUDr. Havelky a MUDr. Efflera, které byly vypracovány během policejního šetření dopravní nehody (viz bod 15 napadeného rozsudku). Již tato okolnost vyvolává otázku, z jakého důvodu obvodní soud upřednostnil znalecké posudky vypracované pro účely trestního řízení a posouzení, zda žalovaná způsobila stěžovateli zranění, které lze kvalifikovat jako (těžké) ublížení na zdraví jakožto znak (kvalifikované) skutkové podstaty trestného činu. Tyto znalecké posudky byly nadto vypracovány na základě omezenějších podkladů, než jaké měl později k dispozici např. znalec MUDr. Dohnal či MUDr. Kubiska (vlastní vyšetření stěžovatele, částečná zdravotní dokumentace z doby před dopravní nehodou, výsledky pozdějších vyšetření přístrojem Tetrax apod.).

26. Obvodním soudem zastávaný názor o neexistenci újmy na zdraví stěžovatele neodpovídá obsahu žádného z vypracovaných znaleckých posudků, a to ani těch, které obvodní soud považoval za rozhodující. V posudku MUDr. Havelky je uvedeno, že stěžovatel utrpěl podvrtnutí a natažení krční páteře, toto zranění podle znalce odpovídalo udávanému vzniku a průběhu dopravní nehody. Posudek MUDr. Efflera obsahuje obdobnou informaci, že stěžovatel utrpěl v důsledku dopravní nehody podvrtnutí krční páteře, a nadto i zhmoždění oblasti žeber. Podle posudku MUDr. Dohnala u stěžovatele došlo k poranění krční páteře typu tzv. *whiplash injury* (poranění drobných svalových, vazivových, nervových a cévních struktur podél páteře), které odpovídá průběhu dopravní nehody. Obdobně je zranění stěžovatele hodnoceno i v posudku MUDr. Kubisky.

27. Zásadní nedostatky shledal Ústavní soud i v posouzení konkrétních projevů, které se u stěžovatele v průběhu času projevily. Jednoznačnou a přesvědčivou oporu v provedených důkazech nemá ani závěr obvodního soudu částečně převzatý z posudku MUDr. Havelky a MUDr. Efflera, že nebyl zjištěn objektivní podklad, který by vysvětlil subjektivně popisované obtíže stěžovatele (pištění v uších, bolesti hlavy, pocity nejistoty, ztráta rovnováhy).

28. MUDr. Dohnal ve svém posudku mj. uvedl, že příčinu subjektivně pociťovaných potíží lze posoudit provedením vyšetření přístrojem Tetrax. Toto vyšetření vyhodnotilo vznik potíží z 65 % od krční páteře a z 35 % z poruchy čidla pro rovnováhu. Porucha tohoto čidla sice mohla být poškozena i v důsledku tzv. *whiplash injury*, avšak z ničeho nevyplývalo, že by stěžovatel během dopravní nehody utrpěl trauma hlavy, pravděpodobně je tedy její příčina jiná, potenciálně může souviset s obtížemi z doby před dopravní nehodou. V dodatku č. 1 znalec MUDr. Dohnal zopakoval, že v důsledku ohybu krční páteře při dopravní nehodě došlo k poruše vnímání rovnováhy. Zároveň upřesnil, že výsledky celkem pěti vyšetření přístrojem Tetrax v průběhu času kolísaly, přičemž do doby třetího vyšetření provedeného 14. 6. 2016 byly závrativé potíže stěžovatele ve větší míře vyvolány poruchou krční páteře, poté však již převažovaly potíže způsobené poruchou čidla pro rovnováhu (vyšetření z 10. 11. 2016 a 5. 2. 2019), které však již pravděpodobně nesouvisely s následky dopravní nehody (blíže viz zejména č. 1. 181 soudního spisu). Obdobně v dodatku č. 2 znalec dodal, že nárůst potíží způsobených poruchou čidla pro rovnováhu, tj. nikoli poruchou krčení páteře, mohl souviset s opakujícími se stavy stěžovatele z období před dopravní nehodou. Znalec nebyl

schopen určit, zda a případně do jaké míry současný zdravotní stav stěžovatele mohl být ovlivněn potížemi nesouvisejícími s dopravní nehodou. Problémy s krční páteří však podle dostupných lékařských zpráv samovolně odezněly nejpozději 30. 11. 2020. Nevyloučil, že se potíže mohou nahodile v různé intenzitě opakovat.

29. Ústavní soud v této souvislosti rovněž upozorňuje, že požadavek na objektivizaci újmy na zdraví nezahrnuje povinnost prokázání každého jednotlivého projevu prostřednictvím exaktně měřitelných dat, neboť u některých zdravotních potíží zkrátka neexistuje způsob, jak takové „měření“ provést. Že se právě tzv. *whiplash injury* projevuje subjektivními obtížemi, které jsou těžko ověřitelné klasickými vyšetřovacími metodami, zdůraznil ve svém posudku i MUDr. Kubiska. Na tomto místě je vhodné podotknout, že posudkem MUDr. Kubisky se obvodní soud v odůvodnění napadeného rozsudku takřka vůbec nezabýval.

30. Vyšetření přístrojem Tetrax tedy není jediným přípustným podkladem pro posouzení újmy na zdraví. Diagnózu pacienta lze provést i na základě pouze subjektivně pocíťovaných příznaků a projevů, a to mj. vlastním komplexním vyšetřením lékaře. Jak MUDr. Dohnal, tak MUDr. Kubiska provedli vyšetření stěžovatele a i s přihlédnutím k dalším podkladům, zejména lékařským zprávám, seznali, že příznaky, které se u stěžovatele postupem času projeví, jsou pro tzv. *whiplash injury* typické a odpovídají i mechanismu, kterým ke zranění krční páteře došlo. Podle posudku MUDr. Dohnala došlo v důsledku poranění krční páteře k poruše vnímání rovnováhy, poranění mohlo mít vliv na bolestivost ramenních kloubů, ale i jiných úseků páteře, např. v bederní oblasti, pocity nejistoty v prostoru pak mohly vyvolat i psychické problémy. Tyto potíže mohly mít příčinu ve zranění, které utrpěl při dopravní nehodě. Připustil však, že intenzita následků zranění mohla být ovlivněna i léčbou stěžovatele v dávnější minulosti před dopravní nehodou (k tomu blíže viz dále).

31. Z uvedeného (nikoli vyčerpávajícího) shrnutí znaleckých posudků předně nelze dospět k jinému logickému závěru, než že stěžovatel v důsledku dopravní nehody utrpěl zranění krční páteře známé jako tzv. *whiplash injury*. Nejméně do vyšetření přístrojem Tetrax provedeného dne 14. 6. 2016 pak zdravotní potíže stěžovatele odpovídají průběhu a vývoji uvedeného zranění, tj. poruše krční páteře. Teprve následně se začíná ve vyšší míře projevovat i porucha čidla pro rovnováhu, která s dopravní nehodou pravděpodobně nemá souvislost. K úplnému odeznění potíží s krční páteří pak dochází až v průběhu roku 2020. Tímto časovým rozlišením a případným přerušením příčinné souvislosti či souběhem několika různých příčin zdravotních potíží stěžovatele, resp. jejich pozdějšího vývoje, se obvodní soud vůbec nezabýval.

32. Obvodní soud se nevypořádal s poměrem mezi potenciální predispozicí stěžovatele k určitým zdravotním potížím a následky zranění, které prokazatelně utrpěl v důsledku dopravní nehody. Přitom je třeba zdůraznit, že z ústavněprávního hlediska neobstojí takový výklad zákona, který by vylučoval náhradu újmy na zdraví pouze proto, že u poškozeného současně existovaly jiné zdravotní potíže, které mohly ovlivnit vývoj a následky zranění způsobené protiprávním jednáním. Jinými slovy, existence určitého (dřívějšího) nepříznivého zdravotního stavu stěžovatele nemůže sama o sobě vyloučit příčinnou souvislost mezi úrazovým dějem – dopravní nehodou – a jeho následkem – tzv. *whiplash injury* [přiměřeně viz např. náleze ze dne 25. 2. 2009 sp. zn. I. ÚS 2399/08 (N 37/52 SbNU 375)]. Lapidárně řečeno, k poškození zdraví nedochází jen u zcela zdravých osob, kde změna zdravotního stavu v důsledku např. úrazu je snadno zjiřitelná,

popsatelná a klasifikovatelná. Prokazování příčinné souvislosti mezi úrazovým dějem a vzniklým následkem a odlišení dalších příčin jeho vzniku u osob majících před vznikem úrazu jiné zdravotní potíže je pochopitelně složitější, nelze však na toto zjištění rezignovat.

33. Všeobecně je uznáváno, že o vztah příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním (resp. právně relevantní škodnou událostí) a škodou jde, jestliže konkrétní újma vznikla následkem konkrétního protiprávního jednání škůdce. Nemusí sice jít o příčinu jedinou, nýbrž i jen o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, avšak musí jít o příčinu podstatnou. Je-li více příčin, které působí souběžně anebo následně, je pro existenci příčinné souvislosti nezbytné, aby řetězec postupně nastupujících příčin a následků byl ve vztahu ke vzniku škody natolik propojen (prvotní příčina bezprostředně vyvolala jako následek příčinu jinou a ta postupně případně příčinu další), že již z působení prvotní příčiny lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku [blíže viz náleze ze dne 27. 10. 2009 sp. zn. I. ÚS 3109/08 (N 228/55 SbNU 143), bod 16].

34. Hlavní důvod výše popsané nekonzistentnosti, nelogičnosti a spekulativnosti závěrů obvodního soudu však spočívá v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu, neboť mj. zadal vypracování znaleckého posudku MUDr. Dohnalovi, aniž by se alespoň pokusil využít svých oprávnění k zajištění stěžovatelovy kompletní zdravotní dokumentace. Podle § 127 odst. 4 o. s. ř. přitom platí, že soud může účastníkovi řízení, případně i někomu jinému, uložit, aby se dostavil k znalci, předložil mu potřebné předměty, podal nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, apod.

35. Obvodní soud nadto zcela nepřípadně „obvinil“ stěžovatele z toho, že „zjevně zatajoval“ svůj zdravotní stav před dopravní nehodou. Takové nařčení však z obsahu spisu v žádném případě nevyplývá. Předně je třeba připustit možnost, že stěžovatel zkrátka své dřívější zdravotní potíže nepovažoval za podstatné, neboť i podle znalce MUDr. Dohnala se před dopravní nehodou cítil být ve velmi dobré tělesné i psychické kondici, jež mu umožňovala mj. pravidelně sportovat. Ačkoli tedy informace o dřívější léčbě stěžovatele vyšla najevo až v průběhu soudního řízení, stěžovatel následně navrhl provedení důkazu svou kompletní zdravotní dokumentací a poskytl součinnost k jejímu získání mj. tím, že poprvé již na jednání konaném dne 1. 2. 2021 udělal souhlas s jejím vyžádáním. Následně doložil tři lékařské zprávy z 21. 7. 2014, 22. 9. 2014 a 23. 5. 2014, tj. z doby před dopravní nehodou, které měl k dispozici. Posledně zmiňovanou zprávu přitom obvodní soud nezaložil do soudního spisu a neobdržel ji ani znalec MUDr. Dohnal, který ji získal až po vypracování svého posudku opět od stěžovatele (viz protokol o jednání ze dne 19. 4. 2021 a dodatek č. 1 k posudku MUDr. Dohnala).

36. Zdravotní dokumentaci stěžovatele se nepodařilo získat ani samotnému znalci na jeho vlastní žádost, obdržel pouze výpis provedených zdravotních úkonů od 1. 1. 2008 až 31. 12. 2015 evidovaných Vojenskou zdravotní pojišťovnou České republiky (č. 1. 89-98 soudního spisu) a výpis z dostupné zdravotní dokumentace ze dne 24. 1. 2020 zhotovený MUDr. Ivo Dokulilem pro zdravotní pojišťovnu. Tento výpis obsahuje mj. zjednodušené shrnutí čtyř lékařských vyšetření stěžovatele v období od března 2006 do května 2014 (č. 1. 82 soudního spisu). Další dílčí informace poskytl vždy pouze sám stěžovatel, což i podle znalce bylo značně neobvyklé. Ve vyjádření ze dne 30. 5. 2022 k posudku MUDr. Dohnala a jeho dodatku č. 1 stěžovatel znovu udělal souhlas s vyžádáním své kompletní zdravotní dokumentace a uvedl úplný výčet zdravotnických

zařízení, v nichž se léčil a která jeho zdravotní dokumentací disponují. Obvodní soud na tuto skutečnost nijak nereagoval a pouze uložil znalci, aby vypracoval další dodatek č. 2, v němž měl vypořádat námitky stěžovatele, což však nebylo bez kompletní zdravotní dokumentace možné.

37. Ačkoli tedy i nadále existovaly významné nejasnosti o zdravotním stavu stěžovatele z doby před dopravní nehodou a jeho možného vlivu na vývoj zdravotních obtíží s určitým časovým odstupem od zranění, které stěžovatel utrpěl při dopravní nehodě, obvodní soud nevyslechl znalce, a to i přes návrh účastníků řízení. Ústavní soud v této souvislosti připomíná, že znalecký posudek je důkazní prostředek zásadně založený na prvku ústnosti (výslechu znalce), výjimečně, odůvodní-li soudy svůj postup, mohou podle § 127 odst. 1 poslední věty o. s. ř. provést tento důkaz, aniž by znalce vyslechl. Nevyslechnutí znalce obvodní soud nijak neodůvodnil.

38. Obvodní soud byl opakovaně upozorněn nejen stěžovatelem, ale i samotným znalcem MUDr. Dohnalem, že bez kompletní zdravotní dokumentace nelze s určitostí posoudit některé okolnosti zranění stěžovatele a jeho následky, resp. to, zda některé pozdější zdravotní potíže stěžovatele mohly mít souvislost s jeho dřívější léčbou. Přesto obvodní soud neváhal své závěry opřít zejména o odpovědi, v nichž znalec s ohledem na nevhodnou formulaci otázek nemohl vyjádřit více než pouze obecnou a neurčitou míru pravděpodobnosti. To je ostatně zřejmé z použití spekulativních slov jako „mohlo“, „pravděpodobně“, „nelze vyloučit“ apod. [konkrétně např. na otázku „*Žalobce podstoupil značné množství vyšetření a ozdravných procedur (celkem 38 výkonů jen od listopadu 2015 do prosince 2015), aniž by tyto přinesly zásadní a konkrétní zjištění či výsledky. Lze toto vysvětlit např. dlouhodobými neurologickými/psychickými potížemi, které s nehodou nemají souvislost?*“ znalec odpověděl, že souvislost vyloučit nelze].

39. Znalec MUDr. Dohnal i přes neúplnost zdravotní dokumentace z dostupných podkladů zjistil, že se stěžovatel v minulosti, tj. před dopravní nehodou, s určitostí léčil s bolestmi hlavy, potížemi známými pod pojmem neurovaskulární labilita, úzkostnými neurotickými projevy a pravděpodobně též s infekčním onemocněním zasahujícím centrální nervovou soustavu. I přesto, že znalec MUDr. Dohnal připustil, že obdobné potíže, jaké vyvolává též tzv. *whiplash injury*, se mohly u stěžovatele objevovat již dříve, spíše však ve vzdálenější minulosti, dodal, že mechanismus dopravní nehody i časový odstup od konkrétních zdravotních projevů je pro tzv. *whiplash injury* typický. Léčba onemocnění je zdlouhavá a méně účinná, potíže se mohou vyvíjet několik měsíců i let. Blíže se mu však dřívější zdravotní stav stěžovatele objasnit nepodařilo.

40. Ústavní soud shrnuje, že některé právní závěry obvodního soudu jsou v extrémním rozporu s provedeným dokazováním, některé právní závěry pak vůbec nebylo možné učinit, neboť podstatné okolnosti pro posouzení věci zůstaly dokazováním neobjasněné.

41. Městský soud následně odvolání stěžovatele vypořádal v podstatě pouze v jediném odstavci vlastního (jinak devítistránkového) odůvodnění svého rozsudku. Ačkoli stěžovatel namítal celou řadu pochybení obvodního soudu (průběh dokazování, hodnocení důkazů, rozpory ve skutkových zjištěních a právních závěrech, nedostatečně zjištěný skutkový stav atd.), městský soud se omezil pouze na zkratkovité posouzení příčinné souvislosti (byť obvodní soud neshledal ani to, že stěžovateli vůbec vznikla újma na zdraví, viz blíže bod 22 tohoto nálezu). Přitom městský soud bez nařízení jednání zcela nekriticky převzal vadné závěry obvodního soudu, aniž by jakkoli, natož přesvědčivě,

reagoval na výhrady uplatněné stěžovatelem. Městský soud tedy řádně neodůvodnil své rozhodnutí a nenapravit pochybení obvodního soudu. Jeho postup proto nelze považovat za ústavně souladný.

VI. Závěr

42. Ústavní soud posoudil ústavní stížnost z hlediska působnosti dané mu Ústavou, tj. z pozice soudního orgánu ochrany ústavnosti a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná, neboť napadenými rozsudky obvodního soudu a městského soudu bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

43. Z tohoto důvodu Ústavní soud podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadený rozsudek obvodního soudu a napadené výroky II. až V. rozsudku městského soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona zrušil. Takto rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

44. Na obvodním soudu nyní bude, aby vytýkané nedostatky při objasňování rozhodných skutečností dokazováním odstranil, poté provedené důkazy ústavně souladným způsobem zhodnotil a na základě takto řádně a dostatečně zjištěného skutkového stavu žalobu stěžovatele znovu posoudil. Přitom se musí zaměřit nejen na újmu na zdraví, kterou stěžovatel utrpěl v důsledku dopravní nehody, ale též na odlišení jednotlivých příčin toho, které zdravotní potíže stěžovatele v průběhu času souvisely s následky jeho zranění při dopravní nehodě a které nikoli. Své rozhodnutí musí obvodní soud náležitě odůvodnit.

45. Návrhu vedlejší účastnice na přiznání náhrady nákladů Ústavní soud nevyhověl. Podle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu lze tuto náhradu přiznat „v odůvodněných případech podle výsledků řízení“, přičemž zásadně si náklady řízení před Ústavním soudem platí účastníci sami, přiznání náhrady nákladů je rozhodnutím výjimečným. V řízení o ústavní stížnost byl stěžovatel úspěšný a vedlejší účastnicí navrhovaný postup neodůvodňují ani žádné výjimečné okolnosti.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 26. února 2025

Zdeněk Kühn
předseda senátu